

Универзитет у Источном Сарајеву

Економски факултет Брчко

Научно-наставном већу

Примљено: 4.08.2022.			
Орг.јед.	Б р о	Прилог	Приједност
0211	- 354	/22	

Одлуком Научно-наставног већа Економског факултета Брчко, Универзитета у Источном Сарајеву, број: 03/2-282-4/22 од 14. 6. 2022. године, именована је Комисија за писање извештаја за оцену и одбрану урађене докторске дисертације под насловом „Утицај компетенција менаџмента на стратешко управљање локалним развојем у Босни и Херцеговини” кандидаткиње мр Амре Абацић (у даљем тексту: Комисија) у следећем саставу:

1. Др Цвико Јекић, ванредни професор, Економски факултет Брчко, Универзитет у Источном Сарајеву, председник комисије;
2. Др Александар Грубор, редовни професор, Економски факултет у Суботици, Универзитет у Новом Саду, ментор и члан комисије;
3. Др Бранка Золак Пољашевић, ванредни професор, Економски факултет Бања Лука, Универзитет у Бања Луци, члан комисије.

Комисија је прегледала и оценила докторску дисертацију и о томе подноси Научно-наставном већу Економског факултета Брчко, Универзитета у Источном Сарајеву следећи

ИЗВЕШТАЈ о оцени урађене докторске дисертације

1. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у одређеној научној области

Кандидаткиња у предметној дисертацији истиче да се савремено управљање локалном заједницом базира на развијању основног стратешког документа и представља основу за

планирање развоја те локалне заједнице. Основни стратешки документ је стратегија развоја. Стратегијом развоја се дефинишу сви циљеви и мере развоја локалне заједнице. За реализацију овог стратешког документа потребно је имати адекватно менаџерско управљање, односно неопходно је да менаџери поседују одређене компетенције.

Осим тога кандидаткиња наглашава да су знање, вештине, ставови и искуства компоненте менаџерских компетенција. Ове компоненте менаџерских компетенција је кандидаткиња представила као индикаторе независне варијабле. Кандидаткиња је посматрала утицај компонента менаџерских компетенција на зависну варијаблу истраживања. Под зависном варијаблом истраживања је посматрала стратешко управљање локалним развојем са индикаторима: припрема, имплементација и реализација успешности.

Постављањем истраживања на овај начин, путем утицаја независних варијабли на зависне варијабле, кандидаткиња је желела показати да су компетенције менаџера кључне за стратешко управљање развојем локалне заједнице. На основу тога је поставила циљ овога истраживања у којем је желела утврдити у којој мери компетенције менаџмента утичу на постојеће стратешко управљање локалним развојем.

На основу овако постављеног циља истраживања и на основу научних метода кандидаткиња је дала предлог мера којим ће се омогућити боље управљање развојем локалних заједница помоћу менаџерских компетенција.

Осим тога кандидаткиња је обликовала и модел компетенција менаџмента стратешког управљања локалним развојем, који омогућава ефикасан и ефективан развој локалних заједница, региона и државе.

Како би остварила циљ истраживања кандидаткиња је поставила хипотезе и спровела примарно истраживање. Примарно истраживање је обухватило велики број локалних заједница у Босни и Херцеговини. Кандидаткиња је користила двоструки стратификовани узорак. Стратификација је извршена према територијалној организацији у БиХ и то ентитети као два стратума и Брчко дистрикт БиХ као трећи стратум и према подацима и организационим шемама органа јавне управе јединица локалне самоуправе у БиХ те су утврђена три стратума и то: топ менаџери (највиши ниво менаџмента), средњи ниво менаџмента и најнижи ниво менаџмента.

Из ентитета је случајним бројем обухваћено по десет локалних заједница и Брчко дистрикт БиХ који је засебна административно-управна јединица у БиХ. На тај начин је кандидаткиња обухватила 21 локалну заједницу и прикупила 303 анкетна упитника. Овим локалним заједницама је кандидаткиња доставила анкетни упитник који је био састављен из три дела. Први део упитника је био намењен за питања о основним карактеристикама испитаника, други део упитника за индикаторе истраживања, док су код трећег дела упитника коришћена отворена питања у вези са прикупљањем мишљења од испитаника.

Након што је прикупила податке кандидаткиња их је кодирала и статистички обрадила. Она је том приликом користила униваријациону и мултиваријациону анализу, те методе:

факторску анализу, корелациону анализу, мултиваријациону анализу варијансе (МАНОВА), анализу варијансе (АНОВА) и вишеструку регресиону анализу. Дескриптивном анализом је обрадила прикупљене податке те на тај начин представила карактеристике испитаника и њихове одговоре на постављена питања. Осим тога овом анализом кандидаткиња је анализирала и прикупљене податке у вези са питањем коришћења у овом истраживању.

Како би се испитало да ли постављена питања заиста одговарају постављеним индикаторима истраживања, спроведена је факторска анализа за сваку од постављених варијабли истраживања. Факторском анализом је кандидаткиња испитала припадност питања према индикаторима истраживања и потврђено је да коришћена питања репрезентују индикаторе истраживања.

Мултиваријационом анализом варијансе (МАНОВА) кандидаткиња је испитала како поједине основне карактеристике испитаника утичу на добијене одговоре за индикаторе истраживања. Кандидаткиња је код испитивања индикатора „менаџерско знање” доказала да три основне карактеристике испитаника утичу на њихове одговоре и то: пол испитаника, старосна доб и број запослених у организацији из које долазе испитаници. Посматрањем утицаја основних карактеристика испитаника на индикатор „менаџерске вештине” установљено је да четири карактеристике значајно утичу на добијене одговоре и то: старосна доб, стручна спрема, радни стаж испитаника и припадност менаџменту. Испитивањем како основне карактеристике испитаника утичу на одговоре на постављена питања за „менаџерске ставове и искуство” показала је да постоји утицај код четири карактеристике испитаника и то: стручна спрема, радни стаж, припадност менаџменту и број запослених у организацији из које долази испитаник.

Анализом варијансе (АНОВА) је испитала како основне карактеристике испитаника утичу на прикупљене одговоре на поједина питања унутар индикатора. Овом анализом кандидаткиња је доказала да код индикатора „менаџерско знање” три основне карактеристике испитаника утичу на њихове одговоре и то: пол испитаника, старосна доб и број запослених у организацији из које долазе испитаници. Посматрањем утицаја основних карактеристика испитаника на индикатор „менаџерске вештине” установљено је да четири карактеристике значајно утичу на добијене одговоре и то: старосна доб, стручна спрема, радни стаж испитаника и припадност менаџменту.

Испитивање како основне карактеристике испитаника утичу на одговоре на постављена питања за „менаџерске ставове и искуство” показало је да постоји утицај код четири карактеристике испитаника, и то: стручна спрема, радни стаж, припадност менаџменту и број запослених у организацији из које долази испитаник.

Приликом испитивања какав утицај имају основне карактеристике испитаника, на одговоре добијене за индикатор „планирање и припрема” кандидаткиња је добила резултате који показују да код три основне карактеристике испитаника постоји значајна разлика и то код старосне доби, стручне спреме и броја запослених у организацији где ради испитаник. Проучавањем овог утицаја на индикатор имплементација добијени су

результати да код једне основне карактеристике постоји значајна статистичка разлика у одговорима и то код броја запослених у организацији из које долази испитаник.

Посматрањем утицаја основних карактеристика испитаника на индикатор „реализације успешности” показује да код две основне карактеристике испитаника постоји значајна статистичка разлика између одговора испитаника и то код: старосне доби и код броја запослених у организацији из које долазе испитаници.

Корелационом анализом је испитала повезаности индикатора истраживања. Резултати корелационе анализе показују да су сви индикатори значајно статистички повезани. Највећа повезаност индикатора истраживања је између индикатора менаџерског знања и ставова и искуства, док је најмања повезаност између индикатора менаџерско знање и реализација успешности.

Вишеструком регресионом анализом кандидаткиња је испитала постављене хипотезе истраживања. Приликом испитивања прве хипотезе независна варијабла је била знање менаџмента, а зависна варијабла је била припрема и имплементација стратешког управљања локалним развојем. Резултати вишеструке регресионе анализе су показали да постоји значајан утицај, најприје утицај менаџмента знања на припрему, а потом и на имплементацију стратешког управљања локалним развојем. Овим резултатима је кандидаткиња потврдила да се прихвата прва хипотеза ове докторске дисертације, да знање као компетенција менаџмента у великој мери утиче на ефикасност и ефективност припреме и имплементације стратешког управљања локалним развојем БиХ.

Приликом испитивања друге хипотезе кандидаткиња је узела као независну варијаблу индикатор вештине менаџмента, а као зависну варијаблу имплементацију стратегије. Резултати примене вишеструке регресионе анализе су показали да постоји позитиван статистички утицај вештина менаџмента на зависну варијаблу. На тај начин је доказано да су ефикасност и ефективност имплементације стратешког локалног развоја у БиХ детерминисане вештинама менаџмента.

Испитивањем треће хипотезе истраживања кандидаткиња је узела као независну варијаблу индикатор ставови и искуства, а зависну варијаблу индикаторе: припреме, имплементације и реализације индикатора успешности. Резултатима испитивања треће хипотезе кандидаткиња је доказала да постоји позитиван, значајан утицај индикатора ставови и искуства на појединачне индикаторе – припрему, имплементацију и реализацију индикатора успешности. На овај начин је доказала трећу хипотезу ове дисертације и то да се ставови и искуства добре праксе могу инволвирати у припрему, имплементацију и реализацију индикатора успешности стратешког управљања локалним развојем у БиХ.

Помоћу ових анализа кандидаткиња је доказала три постављане хипотезе. Вишеструка регресиона анализа је показала да постоји значајан статистички утицај независне варијабле компетенције менаџмента на зависну варијаблу управљање стратешким локалним развојем у БиХ. Како би се у потпуности доказала ова хипотеза неопходно је

било развити нови модел стратешког управљања локалним развојем. Коришћењем ових статистичких метода кандидаткиња је показала да примена компетенција менаџера локалне заједнице има велику улогу у развоју те заједнице.

Применом ових различитих анализа кандидаткиња је испитала да ли постоји значајан статистички утицај индикатора независне варијабле на индикаторе зависне варијабле чиме је потврдила постављене хипотезе истраживања.

Осим тога кандидаткиња је формирала и модел компетенција менаџмента стратешког управљања локалним развојем. У овом моделу је објаснила који фактори утичу на развој локалне заједнице. Код овога модела, који је кандидаткиња креирала, у центру се налази стратегија развоја на коју утичу компетенције менаџмента.

На крају дисертације кандидаткиња је утврдила да је приликом креирања стратегије развоја потребно укључити све заинтересоване стране те обезбедити ресурсе: људске, материјалне и финансијске, како би се стратегија развоја што више реализовала. Приликом креирања овога модела утврдила је да је веома важно водити рачуна о одрживом развоју локалне заједнице као приоритету. На тај начин је кандидаткиња реализовала постављене циљеве ове дисертације те испитала хипотезе истраживања.

2. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области

Урађена докторска дисертација представља резултат оригиналног научног рада кандидата у посматраној научној области. Оригинални део истраживања у вези је са испитивањем утицаја који имају компетенције менаџера на стратешки развој локалне заједнице. Допринос урађене докторске дисертације јесте да је кандидаткиња спровела примарно истраживање и прикупила податке од менаџера локалне заједнице и обухватила по десет општина из Федерације БиХ и Републике Српске те Брчко дистрикт БиХ. Након тога је те податке обрадила, кодирала и статистички уредила. Факторском анализом је показала да постоји јака повезаност коришћених питања код индикатора истраживања, а да су индикатори истраживања и њена питања хетерогени.

Применом МАНОВЕ анализе је испитала разлику између основних карактеристика истраживања и индикатора истраживања и утврдила је да се различите карактеристике испитаника статистички разликују у односу на посматране индикаторе истраживања. Испитивање постављених хипотеза истраживања кандидаткиња је вршила применом вишеструке регресионе анализе и доказала да су компетенције менаџера кључне за стратешко управљање локалном заједницом. То је кандидаткиња доказала помоћу испитивања постављених хипотеза истраживања. На тај начин је кандидаткиња, применом научних метода и статистичких анализа, утврдила постојање утицаја између компетенција и стратешког управљања локалним развојем.

Као резултат истраживања кандидаткиња је представила модел на који начин се путем компетенција менаџера може унапредити стратешки развој локалне заједнице. Том приликом је кандидаткиња идентификовала шест спољних фактора и то: тржиште и конкуренција, технологија и технолошки развој, закони и регулативе, знање и образовање, друштвено и политичко уређење те социјално и демографско окружење. Кандидаткиња је утврдила да би се менаџери локалних заједница прилагодили овом окружењу неопходно је да креирају одрживи локални раст и развој.

Креирањем овог модела компетенција менаџмента стратешког управљања локалним развојем, кандидаткиња је потврдила да постоје међузависности компетенција менаџмента и стратешког управљања. На основу тога је потврђен утицај компетенција менаџмента на стратешко управљање локалним развојем што представља научни допринос овога рада.

Оригиналност научног рада ове дисертације се огледа у спровођењу примарног истраживања и статистичке анализе засноване на научно дефинисаној методологији истраживања. Као таква дисертација представља оригинални научни допринос путем којег се може унапредити развој локалних заједница.

Такође, оригиналност докторске дисертације је доказана и путем извештаја из софтвера *iThenticate* за детекцију плагијаризма којим је извршена провера оригиналности докторске дисертације. Подударности које постоје у тексту су последица коришћења цитата, библиографских података о коришћеној литератури, личних имена, тзв. општих места и података, као и претходно публикованих резултата докторантових истраживања, који су проистекли из његове дисертације што је у складу са чланом 6 Правилника о коришћењу софтвера за детекцију плагијаризма на универзитету.

Из свега наведеног Комисија закључује да је докторска дисертација кандидаткиње Амре Абацић резултат сопственог и оригиналног истраживања у области менаџмента јавне управе, те су добијени резултати и модел применљиви у развоју локалне управе.

3. Преглед остварених резултата рада кандидата у одређеној научној области

Кандидаткиња Амра Абацић је рођена 2. 5. 1965. године у Брчком, где је завршила основну школу са одличним успехом. Средњу усмерену школу – смер Економски техничар завршила је, такође, одличним успехом 1984. године у Брчком. Економски факултет у Брчком, Универзитет у Тузли, уписује 1984. године и стиче звање дипл. економиста. У јануару 1996. године кандидаткиња је дипломирала на Економском факултету универзитета „Masarykovy“ и стекла звање дипл. оец. Б.А. Постдипломски студиј на Економском факултету у Тузли, смер Пословне финансије је уписала 2004. године и успешно га завршава 2012. године и стиче звање магистра друштвених наука из области Економије.

Кандидаткиња 1989. године започиње пословну каријеру на месту финансијског менаџера у предузећу „Профи” из Брчког, у коме је обављала ту функцију до 1991. године. Те године прелази на место финансијског директора у брчанско предузеће „Финалист”, где ради до 1992. године. Кандидаткиња је 1998. године именована за генералног директора предузећа „Пронто” где је радила до 2002. године. Од 2003. године ради на пројекту Европске уније „ЕЦ Обнова” као локални експерт за мала и средња предузећа – позиција менаџер. Крајем 2003. године прелази у Развојну агенцију Брчко дистрикта БиХ – РАБД где ради на позицији менаџера „One stop shop for bussines” („Све на једном месту за пословање”), а 2004. године именована је за шефа Пододељења за привредни развој у Влади Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. На тој позицији се налази и данас.

У оквиру научно-истраживачке делатности кандидаткиња је објавила следеће радове:

1. **Абаџић А.**, Вукић С., Ђебић М. (2016), Утицај државне помоћи на запосленост у Брчко дистрикту БиХ, Трећа Интернационална конференција економског факултета Брчко „Партнерство власти, привреде и институција високог образовања у подстицању економског развоја“, 10–12
2. Буњак А., **Абаџић А.**, Чебић М. (2014), Утицај организационе структуре и величине на успешност преузимања предузећа, Научно-стручни часопис „Пословни консултант”, 32 издање, Година четврта, број 1. ИССН 1986–5538, Едукацијско-консултантска фирма „Finconsult” Тузла, БиХ, јануар 2014. (стр. 73–78)
3. Вукић С, **Абаџић А.** (2013), Специфичности јавних прихода Буџета Брчко дистрикта БиХ, Зборник радова Економског факултета Брчко, 7, 47–54. ИССН 2303–8861
4. **Абаџић А.**, Умиханић Б., Ђебић М. (2013). Менаџмент евалуација стратегија локалног развоја, FBIM Transactions, 1(1), 61–73. ИССН: 2334–718X
5. **Абаџић А.**, Умиханић Б., Ђебић М. (2012), Analysis of Methodology and Models of Strategic Planning of Local Development in Bosnia and Herzegovina. Economic Review: Journal of Economics and Business, 10(2), 41–58 ИССН: 1512–8962
6. **Абаџић А.** (2012). Улога менаџмента у процесу мониторинга стратегије локалног развоја у Босни и Херцеговини, Часопис „БХ Економски форум”, 4, 21–34 ИССН 1986–681X
7. Умиханић Б., **Абаџић А.**, Ђебић М. (2012). Management of Monitoring and Evaluation of Local Development Strategy, 16th International Research/Expert Conference „Trends in the Development of Machinery and Associated Technology” TMT 2012, Dubai, UAE, 219–222 ИССН: 1840–4944
8. Умиханић Б., Ђебић М., **Абаџић А.** (2012), Неефикасност органа јавне управе као баријера развоја подузетништва и повећања запослености, Друга подузетничка конференција „Запошљавањем кроз призму предузетништва”, Економски факултет Подгорица, 91–100. <http://www.gallery.ef.ac.me/agenda.pdf>
9. **Абаџић А.**, Умиханић Б., Ђебић М. (2012), Карактеристике менаџмента процеса евалуације стратегије локалног развоја јединица локалне самоуправе, Научно стручна конференција „Менаџмент 2012”, Факултет за пословно-индустријски менаџмент Универзитета „Унион” у Београду, 3–9

10. Умиханић Б., **Абаџић А.**, Ђебић М. (2012), Институционална подршка развоју туризма кроз развој људских ресурса, Прва научно-стручна конференција „Развоју компетентних људских ресурса за потребе туризма у земљама региона ЈИЕ (РТ-ЈИЕ-2012)”, Универзитет у Источном Сарајеву и Центар за иновативност и предузетништво Универзитета у Зеници, 331–341.

Додатне професионалне едукације:

Цертификовани Самостални рачуновођа – Министарство за рачуноводство и ревизију Сарајево (31. јули 1999. г., Сарајево)

Испит за рад у органима управе (6. септембар 2007. г., Брчко дистрикт БиХ)

Кандидаткиња изузетно добро познаје рад на рачунару и програмске језике MS-DOS, Microsoft Windows, MS Word, Microsoft Excel итд. Прошла је и специјалну обуку за оператера на компјутеру – поседује и диплому (ECDL).

Од обука, семинара и тренинга кандидаткиње издвојићемо само неколико важнијих, и то:

- Семинар: **Modern management** (Модерни менаџмент), април 2001.
- Тренинг: **Business Support** (Business plan, Marketing plan, Market analyses, etc), април 2001.
- Тренинг: **Training for trainers, SEED**, (Тренинг за тренере за бизнис менаџмент) октобар 2001.
- Тренинг: **Training for trainers, SEED**, (Тренинг за тренере за бизнис менаџмент) новембар 2001.
- Тренинг: **How to become perfect consultant and company analyst** (Како постати савршен консултант и аналитичар компаније), децембар 2001.
- USAID Training Programs: **2006 Global Summit of Women**, 9–13. јуна 2006. г. у Каиру – Египат
- Civil Service Training Project: **Увод у управљање људским потенцијалима**, октобар 2006. г., Брчко дистрикт БиХ – УНДП
- Тренинг програм за тренере: **Стандардизована методологија планирања локалног развоја**, организована у оквиру пројекта „Систем обуке за јединице локалне самоуправе” који је организовао УНДП, Брчко, октобар 2011.
- Тренинг програм: **Consulting SMEs on ISO 9001 QMS implementation**, организован у оквиру пројекта ЕУ QMC, 24 – 25. фебруара 2014. године у Брчком
- Тренинг програм: **Local Economic Development Professionals Course**, организована у оквиру USAID Sida GOLD пројекта 31. марта – 3. априла 2014. године у Сарајеву
- Тренинг програм: **Integration of the ISO 9001 QMS with other standardized management systems**, организован у оквиру пројекта ЕУ QMC, 13. маја 2014. године у Брчком
- Семинар на тему: **ISO 9001:2008 QMS Auditor/водећи аудитор** у оквиру пројекта

„Подршка увођењу система управљања квалитетом у Босни и Херцеговини” (ЕУ QMC БиХ), 1 – 5. 9. 2014. године, Бањалука, организован у оквиру пројекта ЕУ QMC

- **Тренинг за тренере за ЈЕР**, 15. септембра 2014. Сарајево, организован у оквиру USAID Sida GOLD пројекта
- Семинар – **Економски развој, маркетинг и промоција**, Сарајево, 16. и 17. септембра 2014. године организован у оквиру USAID Sida GOLD пројекта
- Радионица у оквиру пројекта **Improvement of business competitiveness of Women Entrepreneurs through E-business**, који је реализовала Висока школа за савремено пословање, информационе технологије и тржишне комуникације „интернационална пословно-информациона академија” из Тузле уз финансијску подршку У. С. Ембасу Сарајево, октобар 2015. године, Брчко дистрикт БиХ
- **Летња академија у Берлину**, јули 2018. године, која је реализована уз подршку МВТЕО БиХ и ЕДЕ из Бањалуке и Месопартнера из Берлина
- **Обука о мониторингу и евалуацији спровођења СБА оквира према OECD методологији**, 11. 9 – 13. 11. 2020. „Training on monitoring and evaluation of the implementation of SBA principles based on the OECD methodology”
- Тренинг тренера из области **Израда стратешких докумената у Републици Српској**, 8. и 9. јули 2021. године
- Завршена четири степена енглеског језика у Центру за стране језике „STEP” у Тузли.

На основу научно-истраживачке делатности кандидаткиње, специјализације и пословне каријере може се видјети да је провела свој пословни живот у јачању малог и средњег предузетништва те је своје искуство и знања преточила у ову докторску дисертацију.

4. Оцену о испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему (по поглављима)

Докторска дисертација кандидаткиње мр Амре Абацић, под насловом „Утицај компетенција менаџмента на стратешко управљање локалним развојем у Босни и Херцеговини”, написана је на 214 страна на фомату А4 са прописаним маргинама и проредом, са урачунатим сажетком, садржајем и прилозима. У основном тексту коришћене су 63 слике и 29 табеле. Укупан број референци је 140. Дисертација се, осим увода и закључка, састоји од шест поглавља.

У уводном делу рада кандидаткиња је објаснила проблем истраживања, предмет и циљеве истраживања, постављене су основне и помоћне хипотезе, набројани научни методи који су коришћени у овој дисертацији те представљен научни допринос ове дисертације.

Прво поглавље рада под насловом *Стратешко управљање локалним развојем*, подразумева одређене претпоставке и услове стратешког управљања локалним развојем. Кандидаткиња је поставила основно питање – зашто неке локалне заједнице иду путем развоја док друге не иду истим или сличним темпом развоја те заостају за њима и потрудила се да у овом поглављу да неке смернице. Потом је обрађивала проблеме

развоја или проблеме стагнације који су истовремено и економски и политички.

Локалне заједнице имају веома мало утицаја на управљање локалним ресурсима, док локална заједница често нема апсолутно никакве користи од њихове употребе. Начин на који функционишу локалне заједнице у Босни и Херцеговини одвија се, најчешће, на основу прописа који су донесени на нивоу Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске, кантоналном нивоу и нивоу Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

У другом поглављу рада под насловом *Компетенције менаџмента јединица локалне самоуправе у Босни и Херцеговини* кандидаткиња је описала значај компетенција менаџмента који се огледа, не само у низу способности и знања, одређеној појединачној способности или вештини, већ и у интеграцији способности, знања и вештина који чине језгро компетенције. Језгро компетенције подразумева колективно учење менаџмента локалне заједнице, посебно о томе на који начин координисати различита знања, способности и вештине и интегрисати технолошке токове. Закони о локалној самоуправи прецизирају да је менаџмент надлежан за послове креирања повољног пословног окружења, стимулативних нормативних аката, привлачење инвестиција и уопште подстицање локалног развоја. Нормативне активности и надлежности су и најважније области рада менаџмента локалних заједница.

Подстицању локалног развоја се поклања прилично велика пажња. Најважније активности менаџмента локалне заједнице су многобројне. Менаџмент локалних заједница мора непрекидно да размишља и делује на јачању и развоју језгра компетенције обављајући следеће задатаке: идентификује тренутно језгро компетенције, утврђује план недостатака језгра компетенције, изграђује, развија, штити и одржава језгро компетенције. Само организован и дуготрајан напор највишег нивоа менаџмента локалне заједнице с циљем побољшања процеса рада и решавања проблема у заједници у складу са локалним и глобалним променама доводи до развоја локалне заједнице, а постиже се ефективнијом сарадњом и подизањем нивоа културе у заједници.

У оквиру трећег поглавља под називом *Компоненте планирања стратегије локалног развоја* кандидаткиња је истраживање започела концептом стратешког планирања. Процес стратешког планирања, који је врло битан за локалне заједнице, представила је кроз следеће целине: процена стања у локалној заједници (ситуациона анализа), формулисање стратегије локалног развоја, имплементација стратегије, мониторинг и евалуација. Често се питање непланског и спорадичног развоја локалних заједница доводи у везу са концептом локалног развоја. Поред тога, локалне заједнице, градови и региони све више траже начине и средства да искористе економске прилике које ствара глобализација и истовремено да се заштите од негативних глобалних, еколошких екстерних ефеката. Основно питање на које кандидаткиња у овом поглављу покушава да одговори, кроз представљање модела стратешког планирања из свјетске праксе, јесте проналажење адекватног начина за спровођење процеса стратешког планирања, то јест искоришћавање његових позитивних карактеристика с циљем побољшања ефикасности и ефективности локалних заједница. Као пример равнотеже између прихватљивости и

изводљивости представљена је и методологија за планирање локалног развоја у Босни и Херцеговини коју усвајају и имплементирају локалне заједнице у Босни и Херцеговини.

У четвртом поглављу *Улога и значај компетенција менаџмента у стратешком управљању локалним развојем* кандидаткиња приказује специфичности компетенција менаџмента у стратешком управљању локалним развојем. Функционисање и развој институција на локалном нивоу у постојећим условима свакако је изградња и постојање адекватног модела организационе структуре који ће утицати на компетенције запослених. ЕУ на том подручју заступа став да та потрага за новим моделима организационе структуре с циљем подизања нивоа компетенција запослених укључује принципе, инструменте и технике, који су неопходни у решавању савремених изазова управљања људским ресурсима у свету (знање као кључни ресурс; развој, образовање и обуке запослених; управљање каријером; вредовање радне успешности; организација која учи; емоционална интелигенција, итд).

Кандидаткиња истиче да су у Босни и Херцеговини потребне значајне организационе промене, при чему су способност, посвећеност и компетенције запослених у менаџменту органа локалне самоуправе од пресудне важности. Менаџмент људских ресурса у институцијама Босне и Херцеговине треба да буде спреман на промене постојеће организационе структуре како би она обезбеђивала транспарентност, правичност, подржавање вредности и професионализма менаџмента те подизање нивоа компетенција менаџмента с циљем њиховог континуираног развоја и напредовања. Наиме, постојећом законском регулативом дефинисана је традиционална, класична и бирократска организациона структура у институцијама Босне и Херцеговине (где су присутни ригидни хијерархијски односи, затим фиксирани и дефинисани дужности и формализовани канали комуникације, те централизовано одлучивање) у оквиру које су дефинисане компетенције менаџмента које нису у функцији подизања ефикасности и ефективности стратешког управљања локалним развојем.

У петом поглављу под називом *Резултати емпиријског истраживања о утицају компетенција менаџмента на стратешко управљање локалним развојем у Босни и Херцеговини* кандидаткиња презентује подручје и циљеве истраживања, резултате и интерпретира резултате истраживања и даје кључне препоруке засноване на резултатима истраживања. У оквиру прве опште фазе истраживања кандидаткиња је користила секундарне изворе података. При томе је истраживала доступну домаћу и страну литературу, да би се упознала са досадашњим истраживањима у области истраживачког проблема. Примарне податке кандидаткиња је прикупила истраживањем на терену које је изведено фазно. У првој фази, која подразумева рад на терену, кандидаткиња је провела анкетирање с циљем да се прикупе подаци о стању и искуствима менаџмента локалних заједница у Босни и Херцеговини у процесима успоставе и спровођења стратешког управљања локалним развојем, а у сврху истраживања априори претпоставке да постојећи систем компетенција менаџмента не омогућава ефикасно и ефективно спровођење усвојене стратегије локалног развоја. Анкетни упитник је део истраживачког пројекта „Утицај компетенција менаџмента на стратешко управљање локалним развојем у Босни и Херцеговини”. При томе је кандидаткиња креирала и користила анкетни упитник који се

састоји из три дела. Први део је био намењен за добијање општих података о менаџерима, други део питања је био у вези са варијаблама истраживања, док је трећи део био формулисан у форми питања која су у вези са унапређењем компетенције менаџмента за управљање локалним развојем. Кандидаткиња је користила двоструки стратификовани узорак. Стратификација је извршена према територијалној организацији у БиХ (Федерација БиХ, Република Српска и Брчко дистрикт БиХ) и према подацима и организационим шемама органа јавне управе јединица локалне самоуправе у БиХ, те су утврђена три стратума и то топ менаџери (највиши ниво менаџмента), средњи ниво менаџера и најнижи ниво менаџмента. Водило се рачуна да се највише обухвате менаџери прва два стратума, јер они директно учествују у развоју локалне заједнице.

У шестом поглављу под називом *Предлог модела компетенција менаџмента стратешког управљања* који омогућава локални развој у Босни и Херцеговини, кандидаткиња се фокусира на формирање, компоненте и предности „новог” модела компетенција менаџмента стратешког управљања локалним развојем. Она је научно обрадила и истражила успостављање компетенција менаџмента које доприносе стратешком управљању локалним развојем у Босни и Херцеговини те дала адекватан одговор на проблемско питање. Скрнула је пажњу да веома важну улогу у овом домену чине компетенције менаџера, као укупност способности, вештина, знања и одговарајућих понашања менаџмента, односно ставова запосленика који представљају основне вредности према којима службе и функционишу, тј. одговарајући однос према послу, сарадницима, грађанима, и сл.

Концепцију добре управе, на нормативном плану, чини комплекс ствари које се вежу за званичну домаћу политику у вези са локалном управом у Босни и Херцеговини и препуштен је иницијативи општинских управа и међународних организација. Кандидаткиња је утврдила да очекивана понашања у заједници наилазе на отпор, што се исказује одређеним слабостима сваког друштвеног процеса па се његово отклањање или поправка може препознати као развој.

У области надлежности и ресурса за планирање и управљање локалним развојем постоје важне разлике. Много већи утицај имају ове разлике у фази имплементације стратешких планова локалног развоја и појединачних пројеката, него у фази планирања, где компетенције менаџмента имају веома важну улогу у овом процесу.

У завршном делу рада кандидаткиња је представила резултате истраживања, дала смернице за будућа истраживања те развој модела који је развијен у овој дисертацији. На основу свега наведеног Комисија сматра да је обим и квалитет докторске дисертације у складу са пријављеном темом и да је са њом усаглашена.

5. Научни резултати докторске дисертације

Истраживање спроведено у оквиру дисертације у потпуности је испунило очекиване циљеве и постављене хипотезе истраживања. Основни научни допринос кандидаткиње у

теоријско-методолошком смислу састојао се у следећем:

- Сублимирана релевантна и најновија теоријско-емпиријска сазнања из области стратешког управљања те утврђена улога компетенција менаџмента и стратешког управљања локалним развојем;
- Успостављен свеобухватни теоријски оквир на генералном нивоу, који би био примењив за наредна истраживања из овог подручја;
- Приказана је међузависност и карактеристике компетенција менаџмента и стратешког управљања локалним развојем у БиХ, земљама у развоју и земљама ЕУ те дата компаративна анализа;
- Извршена је научно утврђена анализа компетенције менаџмента и стратешког управљања који омогућавају локални развој;
- Формиран је модел компетенција менаџмента стратешког управљања локалним развојем који омогућава ефикасан и ефективан развој на локалном, регионалном и националном нивоу;
- Пренета су савремена теоријска и практична знања у БиХ о предностима компетенција менаџмента и стратешког управљања с циљем, између осталог, локалног развоја.

У емпиријском смислу очекивани научни допринос кандидаткиње се састојао у следећем:

- Утврђено је у којој мери компетенције менаџмента утичу на стратешко управљање локалним развојем у БиХ;
- Утврђени су разлози постојећег стања компетенција менаџмента и стратешког управљања локалним развојем у БиХ те су идентификовани фактори који утичу на садашњу ситуацију;
- Идентификоване су конкретне компетенције менаџмента које утичу на локални развој у земљама региона и земљама ЕУ, те је дата препорука за локални развој у БиХ;
- Утврђена су могућа ограничења и проблеми у имплементацији савремених методолошко-апликативних приступа изградњи савременог модела компетенција менаџмента стратешког управљања локалним развојем у Босни и Херцеговини.

6. Примењивост и корисност резултата у теорији и пракси

Утврђивањем утицаја које имају компетенције менаџмента на стратешко управљање локалним развојем у БиХ представља веома важну тему за разумевање како унапредити локални развој, не само у БиХ него и у свим другим земљама у свету. Разумевање кључних компетенција које су неопходне за правилно управљање људским ресурсима у локалним заједницама омогућава да се унапреди развој локалних заједница. У складу с тим, ова докторска дисертација кандидаткиње мр сци. Амре Абаџић, представља научни допринос у теоријском и практичном смислу.

Приликом дефинисања основних појмова кандидаткиња је дала теоријски допринос разумевању стратешког управљања локалним развојем, компетенција менаџмента локалних заједница, компонентама планирања и стратешког развоја локалне заједнице те улогама и значају компетенција менаџмента у стратешком планирању. На тај начин је теоријски систематизовала постојеће сазнање о овим појмовима.

Практични допринос ове дисертације кандидаткиње углавном се огледа у спроведеном примарном истраживању менаџмента. На основу резултата спроведеног истраживања кандидаткиња је дала преглед стања у којем се налази менаџмент локалне заједнице у погледу компетенција менаџмента и стратешког развоја локалне заједнице. Добијеним резултатима кандидаткиња је дала кључне препоруке на који начин би се требале развијати локалне заједнице, примењујући при томе компетенције менаџмента. Осим тога кандидаткиња је на основу спроведених анализа и резултата истраживања развила модел компетенција менаџмента који би требао да помогне локалним заједницама да унапреде стратешки развој.

Кандидаткиња је на тај начин дала теоријски и практични допринос разумевању утицаја који имају компетенције менаџмента на стратешко управљање локалним развојем у БиХ. Осим тога допринос ове дисертације се не треба ограничавати на територију БиХ, иако је истраживање спроведено у овој земљи, већ се добијени резултати и предложени модел могу пројектовати на све локалне заједнице и на тај начин се може унапредити стратешко управљање.

На основу тога Комисија сматра да су резултати ове докторске дисертације примењиви и корисни, како теоријски да се изучава на високошколским установама, тако и практично да се примене смернице које су добијене спроведеним истраживањем, да би се путем развоја компетенција менаџмента остварио развој стратешког управљања како у БиХ тако и у свим другим локалним заједницама у свету.

7. Начин презентовања резултата научној јавности

С обзиром на квалитет спроведеног истраживања и примене научних метода те актуелности посматране теме, Комисија сматра да кандидат на основу овога истраживања може да издвоји одређене сегменте дисертације у облику одређеног броја научних радова. Ови радови могу бити објављени у научним публикацијама, како у земљи, тако и у свету.

Осим тога, могуће је и резултате искористити и за разне домаће и стране конференције, као и научне скупове.

8. Закључак и предлог

На основу увида у докторску дисертацију мр сци. Амре Абаџић под називом „Утицај

компетенција менаџмента на стратешко управљање локалним развојем у Босни и Херцеговини” Комисија је оценила да је кандидаткиња успешно спровела примарно истраживање, те на тај начин успешно истраживала постављени предмет и циљеве дисертације.

Комисија потврђује да је дисертација, која је одобрена на Научно-наставном већу Економског факултета Брчко, Универзитет у Источном Сарајеву, урађена према одобреној пријави. Кандидаткиња је применом научних метода реализовала предмет и циљ истраживања, те испитала постављене хипотезе истраживања. Такође, кандидаткиња је испоштовала све сугестије комисије. Провером плагијаризма помоћу програмског алата *iThenticate* утврђена је оригиналност докторске дисертације и да је дисертација дело кандидаткиње.

На основу свега наведеног, а имајући у виду начин на који је дисертација урађена и њен квалитет те научни допринос ове дисертације, Комисија предлаже Научно-наставном већу Економског факултета Брчко, Универзитета у Источном Сарајеву и сенату Универзитета у Источном Сарајеву да прихвате Извештај о позитивној оцени урађене дисертације кандидаткиње мр Амре Абацић на тему „Утицај компетенција менаџмента на стратешко управљање локалним развојем у Босни и Херцеговини” и одобре њену јавну одбрану.

Квалификација која се стиче јавном одбраном докторске дисертације јесте-

Доктор економских наука

Мјесто: Београдски универзитет

Датум: 03.08.2022 г.

Комисија:

1. Др Цвико Јекић, у звању ванредног професора (НО Економија, УНО Менаџмент, Универзитет Источно Сарајево, Економски факултет у Брчком, предсједник Комисије;

2. Др Александар Грубор, у звању редовног професора (НО Економија, УНО Маркетинг и трговина, Универзитет у Новом Саду, Економски факултет у Суботици, ментор, члан Комисије;

3. Др Бранка Золак Пољашевић, у звању ванредног професора (НО Економија, УНО Менаџмент, Универзитет у Бања Луци, Економски факултет у Бања Луци, члан Комисије.